

Kazım Öz:

“Kimseye para veremediğim için en azından jenerikte herkese teşekkür etmek istedim.”

21 Mart 2008 tarihinde Mithat Alam Film Merkezi'nin konuğu Kazım Öz'dü. Boğaziçi Üniversitesi Edebiyat Kulübü Kürt Edebiyatı Komisyonu'nun işbirliği ile Nar Çiçekleri Gösterimleri kapsamında Bahman Ghobadi, Şerif Gören, Tassos Boulmetis, Sergei Parajanov'un filmlerinin yanı sıra Kazım Öz'ün birçok festivalden ödüllere dönen Toprak (Ax, 1999) filmi de gösterildi. Yamaç Okur'un moderatörlüğünü yaptığı söyleşide Öz'ün sinema serüveni, filmlerinin yapım süreci ve Kürt sineması üzerine keyifli bir sohbet gerçekleştirildi. 21 Mart'ın Nevruz olması da sohbetin hoş bir parçasıydı.

Sinemayla olan ilişkiniz nasıl başladı?

Kazım Öz: Dersim'de¹ doğdum. Üniversitede İnşaat Mühendisliği bölümünde okurken sanatla tanıştım ve tiyatroyla uğraşmaya başladım. 1991'de, filmin de yapımını üstlenen kurum FOSEM'nin² açtığı tiyatro kursuna kaydoldum. Aslında daha önce hiç tiyatroya gitmemiştim. Biraz da sosyalleşmek amacıyla “Kürt kültürü üzerine bir kurum açılmış, gidelim.” dedik kuzenimle. Özellikle o çok ısrar etmişti gitmek için. Bodrumda tiyatro çalışmaları ya-

¹ Tunceli

² Fotoğrafçıları ve Sinema Emekçileri topluluğu. Çalışmalarını İdil Kültür Merkezi bünyesinde sürdürüyorlar.

pılıyordu. Üstelik de Kürtçe yapılıyordu. Bizim için Kürtçe-yi bir sanat dili olarak duymak çok tuhaf, çok inanılmaz bir şeydi. Tiyatro hocası misafir olarak geldi, bize de bir iki şey sordu. Derken yavaş yavaş bir baktık ki aradan aylar geçmiş ve biz o bodrumda tiyatro yapmaya devam ediyoruz. Böyle başlayan bir süreç oldu aslında. Daha sonrasında 1995-96'da MKM'de³ açılan sinema kursları oldu.

Peki, o döneme kadar senin sinemayla ilişkin nasıldı?

Kazım Öz: Aslında hiç yoktu. Belki söylemesi ayıp olacak ama 1993'e kadar ben televizyon izlememiştim doğru dürüst. Sinema da, televizyon da bize zaten çok geç geldi. Bir de, biz Dersim'de yaşayan göçebe bir toplumuz. O açıdan sinemayla da çok tanışıklığım olmadı. Sinema kursları açılana kadar sadece birkaç film izlemiştim. Ahmet Soner ve Hüseyin Kuzu'nun MKM'de açtığı sinema eğitimleri oldu. Ahmet Soner yönetmenlik dersi veriyordu. Aylarca onlarla yaptığımız çalışmalar oldu.

Birçok kişinin sinema üstüne bir şeyler yapmak istediği verimli bir dönemdi. Mesela izlediğimiz senaryoyu Özcan Alper yazmış. O da MKM'den ve daha sonra ilk uzun metraj filmini yaptı. İlk dönem grubu nasıl oluşmuştu? Sen başından beri işin içinde olduğun için, belki o oluşumu bize anlatabilirsin.

Çok doğru, oldukça verimli bir dönemdi. Aslında, Hüseyin Karabey de aynı dönemlerden. Bu sene İstanbul Film Festivali'ne o ilk dönemin üç kişisi katılmış oldu⁴. O dönemden kalan altı yedi arkadaş varız bu işlere sağlam bir şekilde devam etmeye çalışan. Birbirimizi daha önceden tanımıyorduk. Kurslar sayesinde tanışmış olduk. Tabi bu biraz da MKM'nin varlığıyla oldu. Kürtlerde genel olarak o dönemde belli bir bilinçlenme, bir kimlik arayışı oldu. Dünyayı tanımak için bir uğraşı da barındırıyor bu doğrusu. Aslında biraz da 1970 öncesi muhalif kesimin bir şe-

³ Mezopotamya Kültür Merkezi

⁴ Kazım Öz *Fırtına*, Özcan Alper *Sonbahar* ve Hüseyin Karabey *Gitmek* filmleriyle İstanbul Film Festivali'ne katıldılar

kilde Kürtler üzerinden devam etmesi durumu oldu. O sosyal çevre bizi bir araya getirmiş oldu. Dışarıdan, piyasadan çeşitli hocaların, bu işin uzmanı olan arkadaşların verdiği kurslardı. İstanbul'da da benzer kurslar açıldı sonrasında. İlk kurslar Tarlabaşı'nda bir bodrum katında açıldı. Daha sonra ikinci dönemde biz, bu ilk kurstan çıkanların birlikte örgütlediği yeni bir eğitim çalışması yaptık. Yeni bir senaryo eğitimi yaptık. O da sekiz ay kadar sürdü. Öğrencilerin yazıp çekip kurguladığı hakikaten deneysel çalışmalara dayalı bir çalışmaydı. Mesela biz VHS'yle kurgu yapıyorduk. İki tane VHS'yle üç kare kayıtararak kurgu yapabiliyorduk. Üç kareye kadar bir seçeneğimiz vardı. Onu da iki VHS'yi aynı anda kontrol eden kumandayla yapıyorduk. Bir tanesi kayıtta bir tanesi de playde duruyordu. İkisinde de pausea bastığında biri play, biri kayıt ediyor. O şekilde bağlayabiliyorduk, montaj yapıyorduk. Böyle yaptığımız üç beş çalışma oldu. Farkında ve çok bilinçli olmadan ilginç şeyler yapmışız yani. Tabi daha sonrasında 1996-97'de *Güneşe Yolculuk* (Yeşim Ustaoglu, 1998) bizim için önemli bir çalışma, ilk pratik deneyimimiz oldu. Biz ekip olarak yer aldık. Filmin rejisi, kastı büyük oranda ekibin oyuncularından veya çevresindendi.

Yeşim Ustaoglu'yla nasıl tanıştınız?

O da *Güneşe Yolculuk* vesilesiyle olmuştu. Kürtlerle ilgili bir film çekiliyordu ve MKM'ye yolu düşmüştü. Derken, yavaş yavaş o da çalışmaların içerisine katılmış oldu. Peşinden *Toprak* 'ı çekmiş olduk.

Sinema kolektif bir sanat ama kolektif çalışmalarda karar almak her zaman kolay olmuyor. Nasıl bir ortamdı? Siz kararları nasıl alıyordunuz?

Çok doğru. Biz kolektif çalışma üzerine epey kafa yorduk. Çok tartışmıştık. Bundan kaynaklanan çok sorunlar yaşamıştık. Bunun yarattığı bir deneyim de vardı. Mesela senaryosunu biz büyük oranda kolektif yazdık. Yine kaleme biri almış oldu ama düzenli olarak "Bunu nasıl geliştirebiliriz?" diye beraber düşündüğümüz uzun bir süreç oldu. Birlikteliğin temelinde sadece, sanat yapmak isteyenle-

rin bir araya gelmesi olmadığı için; aynı zamanda bir takım toplumsal dertleri olan, çevresinin, yaşadığı coğrafyanın sorunlarından bağımsız düşünmeyen insanların bir arada bulunduğu bir topluluk olduğu için; bireyci yaklaşımlar, çıkışlar daha az oluyordu. Tabi, bireysellik meselesinin dezavantajları ve avantajları vardı.

O dönemdeki politik ortam da etkili olmuş muydu?

Kazım Öz: Tabi. Çok önemliydi aslında çok etkiliyordu. Şartlara bağlı olarak bizim başlayıp yarım bıraktığımız projeler de oldu. Mesela, 1996 1 Mayıs'ında Hüseyin Koca'nın yazdığı bir gazetecinin hikâyesi gibi... Metin Göktepe'ninkine benzer bir hikâyeyi anlatan bir deneme çalışmasına girmiştik. Hatta o Kadıköy 1 Mayıs'ında başlamıştık. Hikâye de büyük oranda o günde geçiyordu. Olaylar oldu. Birkaç kişi vuruldu. Ondan dolayı da proje yarım kaldı. Yani o dönemdeki politik atmosfer tabi ki bizim ilişkilerimizi ciddi bir şekilde etkiliyordu. Ama o politik atmosfer ve ortam içerisinde biz özgünlüğünü yakalamıştık. Politik bir kurumda sanat yapıyorduk. Ama bunun sınırlarını bir şekilde koyduk. Yani, sonuçta politika yapmıyoruz, biz sanat yapıyoruz. Ama kendi dertlerimiz var. Sanatımızı yaşadığımız dünyanın sorunlarından çok uzak, ayrı tutmuyor ya da çeşitli iktidar güçlerinin hizmetinde bir sanat yapmıyoruz. Biz bağımsız, özgün bir şekilde bakmaya çalışıyorduk. Bu anlamda kendi içimizde de çok sorunlar, tartışmalar, çatışmalar yaşıyorduk. Ama ona rağmen o işlerlik bir şekilde devam ediyordu.

Toprak (Ax, Kazım Öz, 1999) MKM Sinema Grubu'nun yaptığı ilk kısa film. Aslında yarı belgesel bir film. Hikâyesi kurmaca; sert de bir hikâye. Çekimler nasıl oldu? Mekânı nasıl buldunuz?

Evet, aslında perde arkasının hikâyesi, önünden daha ilginç. Bir senarist arkadaşı, aynı zamanda gazeteci ve sinemaya da ilgisi olan biri, bunun hikâyesini yazıp yeni bir film yapalım diye bir öneri bile getirmişti. Bir çalışma da başlatmıştık. Hatta hala öyle bir fikir var ama biz kendimiz yapmak istemiyoruz. Mesela bizim yeni filmde de oynayan

Ali Sürmeli'ye hikâyeyi anlattım. “Kesinlikle bunu çekiyoruz. Bu hikâye daha ilginç.” dedi. Birkaç anekdot anlattım onunla ilgili. Senaryoyu yazdıktan sonra filmi Derسيم'de çekmek istedik. Derسيم'e girişimiz, gidiş gelişimiz o dönemde tabii daha zor. Ciddi bir savaş vardı ve bölge kaynıyordu. Bizim köye girmemiz başlı başına bir sorun oldu. Bırak yabancı biri olmayı, oralıysan bile kaç tane kontrol noktasından geçiyorsun ve hepsinde “Niye geldin?” diye soruyorlar. Pertek'e gidiyorum. Kendim Pertek'liyim ama girişte diyor ki “Niye geldin? Kaç gün kalacaksın? Kimde kalacaksın burada?”. Tunceli'li bir arkadaşla gitmiştik. O dönemde annesinin bir akrabası ölmüştü. Onun cenazesi gidecektik. “Bırakmazlar sizi. Cenazeyle gelin.” diye önerdiler. Biz de cenazeyle gittik tabii. Cenazede kimlik kontrolü yaptılar, ikimiz pat diye ortaya çıktık. “Niye geldiniz?” diye soruyorlar. “Ya annemin akrabası işte. Yakını...” falan. Bizim arkadaşın kimliğini aldılar. Bizden dolayı cenazeyi durdurdular. Cenazenin içine bile baktılar. Cenazeye katılanların da haberi yok bizden. “Bunlar nereden çıktılar? Kim bunlar? Ne arıyorlar aramızda?” diye bakıyorlar. Derken, zar zor bir iki saat köyde kalabildim. “Neyse” dedik “biz bu işi en iyisi İç Anadolu'da çekelim.”. İç Anadolu'nun köylerini uzunca bir süre gezdik, oraya benzeyen köyü bulmak için.

Neresiydi bulduğunuz mekân?

Aksaray'ın bir köyü. Aslında köyü söylemek istemiyorum, çünkü köylüler bana dava açabilirler. Gerçi zaman aşımına uğradı herhalde. On yıl oldu. Köylüler de ne çektiğimizi bilmiyorlar. Aksaray biraz milliyetçi bir yer biliyorsunuz, MHP'nin etkisinde. Köye gittik. Akşam karanlık çöktü. Artık çıkıyoruz köyden. Köyün çıkışında askerler resmen pusuya yatmışlar. Megafonlarla “Durun! Ellerinizi kaldırın. Yatın! Ne yapıyorsunuz burada?” diye sorgu suale başladılar. Allahtan *Güneşe Yolculuk*'u (Yeşim Ustaoglu, 1998) daha önce çekmiştik. “*Güneşe Yolculuk*'ün eksik çekimleri var. Ben yönetmen yardımcısıyım. Yeşim Hanım beni gönderdi. Onun için buraya geldim.” dedim ve atlattık.

Daha önce Yeşim Ustaoglu orada mı çekim yapmıştı? Nasıl bir köydü?

Kazım Öz: İstanbul'da çekmişti. Sonra Urfa'ya gitmişti. Ama artık benim tek silahım buydu. Neyse oradan o şekilde yırttık. Sonra yine dolaştık. Dedik: "Herhalde biz burada çekemeyeceğiz." Ama köyü de çok sevdiğimiz için ne yapıp edip tekrar gitmek gerektiğine karar verdik. İstanbul'a geldikten sonra cesaret kazandık. Sonra köye gidip çektik. Dopdolu bir köy orası. Köyde sadece üç kişi ortaokula kayıt yaptırabilmiş. Diğer çocuk orada hep. Yani köy insan ve hayvan dolu hakikaten. O açıdan çok zor çalıştık. Çünkü köyü boşaltıp çekmemiz gerekiyor. Sonuçta orada çekmeye karar verdik. Askeri izinler falan... Köyde başladık çekime ama köylüler de huylandı. Filmde oynayan köylülerin çoğu ne çektiğimizi bilmiyorlar. Mesela köylülerin hepsinin "Hoş geldin!" dediği bir sahne var biz içeri girdiğimizde. Ağızlarına uyacak şekilde "Hayırlı olsun!" diye dublaj yaptık. Ama bunları yazmayın bak şartım var tamam mı? Adam diyor ki: "Ya yönetmen bey, biz niye 'Hayırlı olsun.' diyoruz? Bu adam içeri girdi. Buna 'Hoş geldin.' dememiz gerekiyor." "Yaa bu hikâye zor bir hikâye. Şimdi size bunu anlatsam ta Mezopotamya'ya kadar gider. İşte 'Hayırlı olsun.' diyeceksiniz. İstemiyorsanız oynamayın. Biz bu şekilde çekiyoruz." dedik artık. Yine son sahnede köyden ayrılırırken ben diyorum ki: "Dönün, köyünüze son kez bakın. Siz yaylaya çıkıyorsunuz. İşte şu dağ da yayla. Son kez bakın işte, üzülün, ağlayın." "Ya biz yaylaya çıkıyorsak, köyü niye son kez görüyoruz. Niye ağlayalım?" diyorlar. Filmi o şekilde çektik. Film bitti ve çeşitli festivallere gönderdik sonra.

Peki, sonrasında köylülerin herhangi bir tepkisi oldu mu? Hiç tekrar gittiniz mi?

Gitmedik. Bildiğimiz kadarıyla daha sonrasında hiçbir tepki olmadı.

Şu anda filmler için çekim izni Valiliklerden alınıyor. O dönemde, siz gittiğiniz zaman bir yerden izin aldınız mı? Gerekiyor muydu?

Valilik izni gerekiyordu ve askeri bir dönemdi. Aksaray'ın Jandarma Alay Komutanı vermişti çekim iznini. Kan davasını konu edinen bir film çekiyoruz diye izin alabilmıştık.

O dönemde kısa film fazla çekilmiyordu. Dijital olanaklar da daha yeni yeni geliyordu. Çekim süreci nasıl oldu? Örneğin kameraları nasıl buldunuz?

O da aslında bizim eğitimimizle ilgili. Katı bir sinema eğitimi gördük. “Televizyon da nerden çıktı? Sinema daha güzel.” gibi bir tepkimiz oluştu. Televizyonla ciddi bir mesafemiz vardı. Hatta o dönemde bize televizyon işi yaptırmaya çalışan kendi arkadaşımızla sorun yaşadık. MKM’de sinema çalışmaları, eğitimler yapıyorduk ama videodan uzak durmaya çalıştık. Neredeyse elimizi sürmedik. Bunun için bayağı mücadele vermiş olduk. Zaten sekiz on kişilik bir ekiple gittik oraya. *Güneşe Yolculuk* bizim için ciddi bir deneyim olmuştu, film çekmek anlamında. Bu daha zor bir prodüksiyon olduğu için biz ekip olarak farklı bir deneyim kazandık. Ama bunu daha hızlı, rahat bir şekilde çektik.

Kurgusu ve post prodüksiyonu Sinefekt’te yapılmış yanılıyorsam.

Sadece yıkamayı orada yapabildik. Laboratuar ve diğer kısımları da Macaristan’da yaptık. O açıdan bir de Macaristan hikâyemiz var. Oraya gidip gelmek zorunda kaldık.

Peki, film nasıl karşılandı?

Aslında, ilk gösterim bizim kendi içimizde oldu MKM’de. Bazı arkadaşlar “Bu film ideolojik olarak bizi temsil etmiyor.” dedi. Haydi bakalım! Şimdi, nasıl açıklayacağız bunu?

Gereçleri neydi?

Herhalde daha sert bir şey bekliyorlardı. Bu eleştiriyi getiren arkadaşlardan bir tanesi şu anda oyuncu, filmlerde oynamaya başladı. Neyse Ankara’ya gitti film ama Ankara Film Festivali kabul etmedi filmi. MKM’ye “Biz filminizi kabul edemedik.” diye telefon gelmişti. Hatta telefon da o arkadaşına gelmiş; demiş ki “İdeolojik olarak sorumlumuz yok.”. Neyse Mahmut Tali Öngören Hoca’nın filmle ilgili

çok ilginç bir yazısı oldu. “Bir Yasak da Benden” diye uzunca bir özeleştiri yazısı yazdı *Milliyet Sanat*’ta. Filmi festivale neden kabul etmediklerini yazdı. Zorunluluk, üzerlerindeki baskılar ve risklerden dolayı alamadıklarını yazmış. Ama bir yasak da ondan gelmiş oluyor tabi. O açıdan da çok ilginç bir yazıydı. Çünkü kendisi de aslında yıllarca sansüre karşı mücadele etmiş. Mahmut Tali Öngören Ankara Film Festivali’nin aynı zamanda kurucusu. Biz Ankara’da görüştük; çok da mahcup oldu. O yönünü görünce çok sevdi onu.

Sonra filmi yurt dışına gönderdik. Milano’da Kısa Film Festivali vardı. Orada “En İyi Film” ödülünü aldı. Yurt dışına giderken de çok ilginç bir şey oldu. Bu hikâye de yapmayı düşündüğümüz filmin sahnelerinden biri olabilir. Filmi postayla gönderecek paramız olmadığı için, yurtdışına giden birini bulduk MKM çevresinden. Film de büyük tabi; ağır da biraz. “Bunu götürür müsün?” dedik Sibel diye bir kıza. “Peki, götürürüm.” dedi. Birkaç gün sonra gazetelerde haber: “PKK’nin kuryesi yakalandı. Üzerinde de 16mm esrarengiz bir film bulundu.” Direkt manşet haberi olmuş. Biz “Herhalde bizim film değil bu!” diye düşündük. Ama baktık bizim Sibel. Sahilde çekilmiş bir fotoğrafını bulmuşlar. Kurye ya, yurt dışına giderken sanki kamuflaj amaçlı Antalya’da dolaşmış gibi haber yazmışlar. Aslında çevirmenlik yapan biri, heyetlerle gidip geliyor falan. Kendisi de politik çevre içerisinde ama öyle tanıdığı yok kızın aslında. Neyse kız tutuklandı ve cezaevine gönderildi. Bizim film de gitti emniyete. Emniyette filmi izleyecekler ama makine yok. TRT bu işi halleder diye TRT’nin müdürünü bulup telesine yaptırıyor. Kızcağız içerde yattı, mahkemesi oldu. Biz de kaçıyoruz tabi, bizi de yakalayacaklar diye. Mahkeme salonuna film getiriliyor, bir televizyon kurulu-yor. Mahkeme heyeti, Sibel, avukatlar izlemeye başlıyorlar filmi. Yaşlı bir hâkim. “Yaz kızım.” diyor, “bir tane yaşlı adam şunu yaptı, şunu etti.” Sibel’in avukatı “Askerler öldürdü köpeği.” diyor. Hâkim de “Ne askeri? Burada sadece postallar görünüyor. Kim bilir, kimin postalları?” falan diyor. Böyle ilginç bir duruşma olmuş. Tabi mahkeme altı ay sürdü. Mahkemede ne çıkacak? Sonuçta garip bir iddia-

name yani. Serbest bırakıldı. Sibel çıktıktan sonra sinema yapmaya karar verdi. Belçika'nın çok iyi kurgu okullarından birine girdi. Bir iki sene önce mezun oldu. Şu anda onun da birkaç projesi var.

Film Milano'ya nasıl gitti? Türkiye'de de gösterildi mi?

Kazım Öz: Macaristan'daki laboratuvarında bir kopya daha bastırdık ve Macaristan'a gönderdik. Türkiye'de Bakanlık yasakladı. Hatta o dönemde medyada da yer aldı. Ama videosu bir şekilde dağıldı ve izleyiciye ulaştı.

Milano dışında başka yerlerde ödül aldı mı?

Hamburg'da aldı. Uluslararası festivallerde altı yedi tane ödül aldı. Milano'daki festival ayrı bir hikâye. O da filmin bir parçası olacak. Hayatımda ilk kez bir festivale gidiyorum. Dil de yok. Bir şey anlamıyorum festival ortamında. Türkçe, Kürtçe bilen hiç kimse yok. Sadece filmleri izliyoruz. Bizim film gösterildikten sonra bir ilgi oldu. Bir şeyler soruyorlar. Zar zor Milano'da yaşayan bir Kürt buldular; o da birkaç saatliğine geldi, asıl işi çevirmenlik değil, üstelik çeviri yaparken benim düşüncemi değil kendi düşüncelerini dile getiriyor. Bu direkt başladı "PKK şudur, şu değildir." diye. Ya kardeşim sen benim söylediklerimi çevir. Niye başka şeyler anlatıyorsun? Neyse geldik ödül törenine. Ben aslında bir ara hissettim bizim filme ödül verebileceklerini. Tören sırasında ne konuşulduğunu hiç anlamıyorum. Sonra bir şeyler oldu, alkışlar, birden bir hareket oldu. Ben de "Bizim filme de küçük bir ödül olabilir mi?" diye düşündüm kendi kendime. Hatta bir ara dışarı çıktım, sonra fikrimi değiştirdim, hangi filme ödül vermişler görmek istedim. Zaten izlemiştim yarışma filmlerini. Oturduk. Filmler bitti. Çok da iyi filmler hakikaten. Sonra ışıklar açıldı. Ben tekrar tam gidiyorum ki bir baktım sahnede hareket arttı. Birden ismimi duydum. Dedim "Herhalde benim sahneye gitmem gerekiyor." Neyse gittik sahneye, alkışlar koştular. Yaşlı bir jüri üyesi var bana bakıp bir şeyler söylüyor. Millet gülüyor, bir şeyler oluyor ama ben anlamıyorum. İndim sahneden, ön tarafta oturdum ama bir taraftan "Acaba, ne oldu?" diye düşünüyorum. Bizim filmi,

bir de bir İsrail filmi gösterdiler. Artık bu sefer utancım-
dan soramıyorum. Akşam para ödülünü alınca anladım ki
bizim film birinci seçilmiş. Böylece ilk paramızı kazanmış
olduk.

Oyuncuları nasıl seçtiniz?

Kazım Öz: Casting için gerçekten köyde yalnız yaşa-
yan birini aradık. Ya da ona yakın insanlar bulmak
istedik ama baktık ki zor oluyor, profesyonel oyuncuları
araştırmaya başladık. Neyse ki Hikmet Karagöz'le kesişti
yolumuz. O da projeyi çok sevdi. Destek oldu. Diğer oyun-
cular da çoğunlukla o köyden ve MKM oyuncularından.

Bu kadar yıldan sonra izlediğinde *Toprak*'ı sen nasıl değerlendiriyorsun?

Çok ilginç oluyor filmi yabancı biri gibi izlemek. Daha
amatör buluyorum. Film insanı hemen çarpmıyor ama bir
sıcaklık var. Samimiyet var. İnşallah o samimiyeti yitirme-
dik diye düşünüyorum.

***Toprak*, MKM'nin ilk filmi. İyi bir iş çıkardıktan sonra grubu bir arada tutmak zor olabilir. Filmten sonra farklı alanlara yönelenler, gruptan ayrılanlar oldu mu?**

Tabi, bir iş yaptıktan sonra hakikaten birlikte devam et-
mek daha zor oluyor. Nedenise bir şekilde kopuşlar yaşanıyor.
Belki de işi yapmadan önce harcadığınız çaba sizi da-
ha çok bir arada tutuyor. Ama bir şeyi sonlandırılıyorsunuz
ve başka çelişkiler ortaya çıkıyor. Yine de oradan kalan
küçük bir ekip devam etti bu çalışmalara. Peşinden de *Fo-
toğraf*1 (Kazım Öz, 2001) çekti.

***Fotograf* senin ismini duyuran ilk uzun metraj filmin. Hem sinematografisi kuvvetli, hem de sert bir film. *Fotograf*'ın hikâyesi nedir?**

Yaptığımız eğitim çalışmaları sırasında bende fikir olarak
vardı bu proje. Savaşın kirlenmesi meselesine bir tepkiydi.
Fotograf bir köyde, tek bir mekânda geçen bir olayın hikâ-
yesi. Prodüksiyonu *Toprak*'a göre çok daha zor oldu. Çok
çok kısıtlı bütçeyle yaptık. Aslında o bizim ilk orta metraj

bir çalışmamızdı. Film 65 dakika çünkü. Üç beş dakikası jenerik. Bizim jenerik çok uzun oldu çünkü kimseye para veremediğim için en azından jenerikte herkese teşekkür etmek istedim. Hatta bazı arkadaşlar “Kazım bir film çekti. Dört dakikası zaten jenerik. 27 dakikalık film de 27 ülkeye gitti.” diyorlardı. Bizim için de çok iyi bir deneyim oldu.

Fotoğraf da festivallerde gösterildi mi? Türkiye’de yine bir yasaklamayla karşılaştı mı?

Birçok festival dolaştı. Aslında daha sert bir film olmasına rağmen, Türkiye’de de yasaklanmadı. Herhalde dönemiyle ilgilidir. 2000–2001 yılları ortamın biraz daha yumuşadığı bir dönemdi. Şimdi öyle bir şey yapsak...

Kendini Kürt sinemasının neresinde görüyorsun? Diğer yönetmenlerle bağlantın var mı? Yardımlaştırıyor musunuz?

Kürtler, yaşam bölgeleri olarak dörde bölünmüş bir durumdalar. Her biri kendi buldukları ülkede, devlet sistemi içerisinde belli bir entegrasyon yaşamış. Ona rağmen belli sorunlar var. Kopukluk, çatışma ve savaş var, o bölgeler içerisinde. Bu meseleden dolayı ‘diaspora’da da çok fazla Kürt var. Göç içerisinde sanatçılar da dâhil olmak üzere beyin göçü de çok fazla var. Çok sorunu olan bir halk. Bunun bir bireyi olmak, zaten kendi başına olağanüstü bir şeyin içerisinde olmak gibi. Aslında bu açıdan sinemaya yatkın bir yapı söz konusu. İran’daki bir köyü düşünelim. İran’da yaşama koşulları yeterli değil. Avrupa’ya geçmiş. Derdi var ve bir şeyler anlatmak istiyor. Kürt sineması bu hikâyeler üzerine kurulu diye düşünüyorum. Bir taraftan da siyasal mücadele var bunun içerisinde. Birlik mücadelesi veren ya da ideolojik mücadele veren çeşitli yapılar, kurumlar, kuruluşlar söz konusu. Bunların etkileri oluyor bu gelişimler içerisinde. Tabii doğal olarak daha politik hikâyeler var. Bahman Ghobadi Kürt sineması adına belki de dünyada en çok tanınan isim. Hikâyeler sınırları aştı artık, Japonya’dan Arjantin’e kadar yayıldı. Gerçekten de sınırları aştı. Tabii, bunda Avrupa sinemasının durumu da etkili.

MKM’nin bir sinema birimi hâlâ var mı?

Evet, hâlâ var. Devam ediyorlar. Biz bu oluşumu bir sinema kolektifi olarak değil kendi başına bir kurum olarak oluşturduk. Sonra MKM'den ayrı bir kurumlaşma oluştu aramızda. Ama bağlantılı bir şekilde çalışıyoruz. Önümüzdeki dönemde, yaza doğru tüm bu on yıllık deneyimi ortaya çıkaracak bir sinema atölyesi yapmayı düşünüyoruz. Grubun içinde yer almış, ama şu an bir şekilde dışında olan arkadaşların da bağlantıları hala var. Onların da atölyeye büyük katkıları olacak.

Türkiye’de sinemada anlatılamayan bir sürü hikâye var. Sizin film çekiyor olmanız bu açıdan çok önemli. Asker üzerine bir film çekmek çok cesaret ister. Bazı şeyleri göze almak gerekiyor. Biraz da son filmin *Fırtına*’dan bahseder misin?

O da 1992 döneminde geçen bir hikâye. Şu an montajı sürüyor. Zor bir iş oldu gerçekten. Büyük bir işe kalkıştık. Belki elimize yüzümüze bulaştırdık, belki de iyi bir sonuç çıkar. İstanbul Film Festivali’nde gösterimi olacak. Teknik sorunlarımız var. Onları da festival tarihine kadar yetiştirmeye çalışıyoruz.

Sinema yapmak isteyen arkadaşlar MKM’ye nasıl ulaşabilirler?

“Mezopotamya Sinema Kolektifi” diye internette ararsanız rahatlıkla bulursunuz. Şu an web sitesini yeniliyoruz. Herhalde *Fırtına*’nın gösteriminden önce yayına sokacağız. Biz aynı zamanda yapım ve eğitim işleriyle de ilgileniyoruz.

Nevruz’la ilgili bir şey söylemek ister misin?

Nevruz’la ilgili bir şey söylemek çok zor. Günün çok büyük bir değeri var. Ama bir taraftan da büyük acıların çekildiği bir gün. 21 Mart bir bayram havasında kutlanması gereken bir günken, maalesef Ortadoğu’daki devletlerin yaklaşımlardan dolayı bir halkın varlığı hala tartışma konusu yapılıyor. Dolayısıyla bugün aslında bayram, barış havasında geçmesi gerekirken çatışmalar, gerilimler oluyor. Buna rağmen güzel bir gün. Gece ve gündüzün eşit oldu-

ğu, baharın ve birçok şeyin başlangıcı bir gün. Arkadaşların da Nevruz'unu kutluyorum.

Kazım Öz Kimdir?

Kazım Öz 1973 Tunceli doğumlu. Yıldız Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği'ni bitiren yönetmen, Marmara Üniversitesi Sinema TV Bölümü'nde Yüksek Lisans yaptı. Şu an Aynı bölümde doktorasını yapmaktadır. 1992 yılından itibaren dört yıl Mezopotamya Kültür Merkezi bünyesinde sinema eğitimi aldı ve çeşitli projelerde yer aldı. 1996 yılından beri Mezopotamya Sinema Kolektifi'nde çalışmaktadır.

Filmleri

- Fırtına (2007)
- Uzak (Dür, 2005)
- Fotoğraf (2001)
- Toprak (Ax, 1999)

Ödülleri

- 2001 Cezayir Tebessa Uluslararası Film Festivali En İyi Kısa Film Ödülü (*Toprak*)
- 2001 İtalya Milano Uluslararası Film Festivali En İyi Film (*Fotoğraf*)
- 2001 12. Orhan Arıburnu Ödülleri Jüri Özel Ödülü (*Fotoğraf*)
- 2000 Orhan Arıburnu Ödülleri En İyi Kısa Film Ödülü (*Toprak*)
- 2000 İtalya Modena Uluslararası İnsan Hakları Film Festivali En İyi Film Ödülü (*Toprak*)
- 2000 İspanya Huesca Uluslararası Film Festivali Özel Ödül (*Toprak*)
- 1999 Hamburg Uluslararası Kısa Film Festivali François O'de Özel Ödülü (*Toprak*)